

Råd till församlingar vid bolagsbildning

Beslutade av kyrkostyrelsen den 14 juni 2023

Avsikten med dessa råd är att *klargöra förutsättningarna* för kyrklig bolagsverksamhet och att *utgöra ett stöd* för församlingar och pastorat som överväger att bedriva viss verksamhet i bolagsform. För att underlätta framställningen kommer dock enbart församling omnämnas i texten nedan.

I bilagorna 1–6 finns mallar med förslag till bland annat bolagsordning, aktieägardirektiv med mera.

1 Församling, bolag och bolagsbildning

1.1 Förutsättningar för verksamhet i bolagsform

Den viktigaste förutsättningen för all kyrklig verksamhet, oavsett i vilken form den bedrivs, är att kyrkans värdegrund iakttas. En församling som överväger att bilda bolag måste, redan före bolagsbildningen, försäkra sig om att det sker. När ett bolag är bildat åligger det bolaget att iakttä värdegrunden och underställa ägaren beslut som kan strida mot värdegrunden. Av bolagsrättsliga principer framgår nämligen att ägaren ska få ta ställning när verksamhet som bedrivs i bolaget kan tänkas strida mot förutsättningarna för bolagsbildningen.

Värdegrunden måste iakttas också i sådana bolag där en församling är delägare. Församlingen måste försäkra sig om detta innan församlingen blir delägare.

Vid bedrivande av näringsverksamhet är det särskilt viktigt att församlingen beaktar konkurrensneutralitet samt respekterar territorialprincipen. Även övriga grundläggande förutsättningar som anges i de allmänna råden om näringsverksamhet ska beaktas inför eventuell bolagsbildning i församlingen.

1.2 Bolag som ägs av en församling

Om en församling överväger att bedriva viss verksamhet i ett bolag ska församlingen se till

- att verksamheten är förenlig med kyrkans värdegrund och församlingens uppgifter enligt kyrkoordningen
- att församlingen får utse styrelseledamöter, styrelseordförande och lekmannarevisorer i bolaget samt att revisor i bolaget utses på bolagsstämman, och
- att församlingen får ta ställning innan bolaget fattar beslut som är av principiell beskaffenhet eller större vikt. Med principiell beskaffenhet avses frågor som kan påverka värdegrund, andra förutsättningar eller ändamålet med bolaget eller som är osedvanliga sett till bolagets verksamhet. Med större vikt avses viktigare ekonomiska beslut.

Församlingens rätt ska utövas av kyrkofullmäktige.

Ett renodlat vinstsyfte – är med hänsyn tagen till kyrkoordningens krav på naturlig anknytning – inte aktuellt för verksamhet som bedrivs av en församling, även om viss verksamhet kan ge överskott för att finansiera annan verksamhet. Om aktiebolagsformen väljs är det därför viktigt att ta ställning till i vilken utsträckning bolaget ska ha vinstsyfte, det vill säga ge avkastning till ägarna. När ett annat syfte än vinstsyfte ska gälla måste det framgå av bolagsordningen (se förslag till ändamålsbestämmelse i bifogat förslag till bolagsordning).

1.3 Delägda bolag

Om en församling överväger att bedriva viss verksamhet i ett bolag tillsammans med andra församlingar tillkommer att församlingarna gemensamt måste bestämma bland annat:

1. Vad som är syftet med verksamheten i bolaget,
2. Hur styrelsen ska utses, det vill säga hur många styrelseledamöter som ska utses av varje aktieägare och vem som ska utses styrelseordförande.
3. Hur verkställande direktör ska utses.
4. Hur revisorer och lekmannarevisorer ska utses.
5. Hur ägarnas styrsignaler, till exempel aktieägardirektiv, ska förankras och beslutas.
6. Hur ägarnas ansvar för bolagets ekonomi ska komma till uttryck.
7. Vad som händer om ägarna blir oense.

Det kan i vissa fall vara lämpligt att samordna gemensamt bedriven verksamhet i bolagsform. För ett bolag som ägs av flera församlingar gäller fortfarande den kyrkliga värdegrunden för alla ägare. Det är mer komplicerat att bilda bolag tillsammans med någon aktör som inte är en del av Svenska kyrkan. Församlingar bör därför i första hand bedriva samarbete med aktörer utanför Svenska kyrkan i annan form.

En församling som trots allt vill bilda ett bolag tillsammans med någon annan offentlig eller privat aktör måste säkerställa att bolagets syfte och verksamhet inte strider mot kyrkans värdegrund, till exempel genom att bolagets verksamhetsföremål preciseras så mycket att det inte finns någon risk för att annan verksamhet bedrivs i bolagets regi.

Ytterligare förslag på sådant som behöver beaktas vid gemensamma bolagsbildningar finns dels i mallen för aktieägaravtal (se bilaga 4), dels i mallen för bolagsordning för aktiebolag med flera församlingar som ägare (se bilaga 2).

De grundläggande förutsättningar som anges i de allmänna råden avseende näringsverksamhet ska tillämpas även i delägda bolag så långt det är möjligt. Vad som är möjligt får avgöras utifrån ägarförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

1.4 Kyrkoherdens ställning

Kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen och ska därför ha ett helhetsansvar även för sådan församlingsverksamhet som bedrivs i bolag. Detta kan åstadkommas på olika sätt. En möjlighet är att utse kyrkoherden till verkställande direktör. Det finns samordningsvinster med att kyrkoherden också är verkställande direktör i ett bolag som ägs av en församling. I andra fall, särskilt om verksamheten i ett kyrkligt bolag är mer omfattande, kan det emellertid ur styrnings- och uppföljningsaspekt vara väl så lämpligt att kyrkoherden har ett mer övergripande perspektiv på verksamheten. Tendensen i den internationella och svenska bolagsstyrningsdiskussionen är närmast att inte för många tunga ledningsfunktioner ska kombineras hos samma person. I jämförelse kan också sägas att det är relativt ovanligt att förvaltningsdirektörsroller i kommuner eller landsting och verkställande direktörsroller i kommunala bolag kombineras.

Det behöver ske en ordentlig analys i varje enskilt fall innan rollerna som kyrkoherde och verkställande direktör förenas. En sådan analys bör innefatta överväganden kring om kyrkoherdens roll kan tillgodoses på annat sätt än genom att kyrkoherden också ikläder sig rollen som verkställande direktör. Det viktiga är att kyrkoherdens ledningsansvar över all verksamhet i församlingen – inklusive näringsverksamheten – måste kunna garanteras. Om inte kyrkoherden är verkställande direktör kan detta till exempel ske genom att man i bolagets urkunder inför regleringar som är så anpassade till församlingens organisatoriska uppbyggnad att de även möjliggör den insyn i bolaget som krävs både för att kyrkoherdens ledningsfunktion ska kunna upprätthållas och för att stiftet ska kunna fullgöra sin tillsynsfunktion. Kyrkoherdens roll måste särskilt beaktas i de fall församlingen bedriver

näringsverksamhet närliggande det lagreglerade uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten i vilket ingår att utöva myndighet mot enskild. I ett sådant sammanhang bör övervägandena även omfatta risken för att kyrkoherden kan betraktas eller uppfattas som jävig, närmast i den bemärkelsen att kyrkoherden inte är opartisk när ärenden enligt begravningslagen (1990:1144) handläggs.

En annan möjlighet, som uppfyller såväl kyrkorättsliga krav på att kyrkoherden ska ha ett helhetsansvar för all verksamhet i församlingen som krav på god bolagsstyrning, kan vara att låta kyrkoherden vara styrelseordförande i bolag som ägs av en församling. Innan bolagsbildning sker ska församlingen ta ställning till hur kyrkoherdens uppgift att ha ett helhetsansvar för församlingens verksamhet ska utövas beträffande verksamhet i bolaget.

1.5 Svenska kyrkans namn och varumärke

Benämningen Svenska kyrkan är reglerad i lag. Namnet Svenska kyrkan utan tillägg avser Trossamfundet Svenska kyrkan, den helhet som företräds av kyrkomötet och kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen avgör vem som får använda namnet Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans namn och varumärke är en för kyrkan gemensam tillgång. Det är viktigt att människor känner tillit och förtroende för Svenska kyrkan och att bilden av Svenska kyrkan är positiv. Under senare år har mycket kraft lagts på att skapa en grafisk enhetlighet så att det gemensamma i denna bild stärks. Kärnvärdena Närvaro, Öppenhet, Hopp i Svenska kyrkans kommunikation, där logotypen utgör en väsentlig del som avsändaridentitet, är i första hand förknippade med kyrkans primära uppgift och är därför inte utan vidare applicerbara på olika bolagsbildningar med anknytning till Svenska kyrkan.

Varumärket Svenska kyrkan – vilket är namnet Svenska kyrkan tillsammans med skölden – är varumärkesregistrerat hos Patent- och registreringsverket. Av registreringen framgår att ”Märket får användas av Trossamfundet Svenska kyrkan och dess registrerade organisatoriska delar eller efter överenskommelse med Trossamfundet Svenska kyrkan.” Detta betyder således att bolag – även om de är helägda av Svenska kyrkan – inte får använda varumärket utan prövning av kyrkostyrelsen i varje enskilt fall. Tilläggas kan att inte heller andra organisationer närstående Svenska kyrkan eller stiftelser förvaltade av Svenska kyrkan får använda varumärket utan särskilt tillstånd från kyrkostyrelsen.

Om ett bolag – som av kyrkostyrelsen har fått tillstånd att använda Svenska kyrkan i namnet – överlåts från en församling till en aktör utanför Svenska kyrkan är det därför viktigt att det säkerställs i samband med överlåtelsen att namn och symboler inte kan fortsätta att användas av bolaget. Om kyrkostyrelsen beslutar att ett bolag får använda Svenska kyrkans namn och varumärke kommer beslutet därför att innehålla en så kallad *change of control*-klausul som garanterar detta.

2 Bolagsstämma

Bolagsstämman är ett forum för *bolagets ägare* att besluta i frågor om bolagets inriktning och verksamhet (se 7 kap. aktiebolagslagen (2005:551)). Bolagets aktieägare representeras på bolagsstämman av ombud som röstar för respektive aktieägars aktier.

Om en församling själv äger ett bolag utövas församlingens rätt på bolagsstämman av dess högsta beslutande organ kyrkofullmäktige. Fullmäktige utser *ombud* som företräder församlingen som aktieägare på bolagsstämman. Ombud ska också utses om församlingen bildar ett bolag tillsammans med andra församlingar.

Bolagets aktieägare, det vill säga kyrkofullmäktige, ska utfärda en *ombudsinstruktion*. Instruktionen ska omfatta hur ombudet ska rösta i på stämman förekommande ärenden.

Bolagsstämman beslutar om *bolagsordningen*. På bolagsstämman kan även andra former av bindande *ägardirektiv* antas. Bolagsstämman kan genomföras som stämmosammanträde eller som stämma per capsulam¹ om samtliga aktieägare samtycker till det. I de flesta bolag är det stämman som förrättar val av viktiga funktioner i bolaget. Om en församling ska bedriva verksamhet i bolagsform bör emellertid församlingen reglera i bolagsordningen att det är församlingen, genom sitt beslutande organ och inte genom de utsedda ombuden, som ska välja styrelseledamöter, styrelseordförande och lekmannarevisorer.

3 Bolagsstyrelse

3.1 Styrelsens uppgifter

Styrelsen ansvarar enligt 8 kap. 4 § aktiebolagslagen för organisationen och förvaltningen av bolagets angelägenheter i enlighet med gällande lagar och andra regler som gäller för bolaget.

Styrelsens huvudsakliga uppgifter är att fastställa strategin för bolagets verksamhet, säkerställa att bolaget har en effektiv ledning, följa upp och kontrollera verkställande direktörens förvaltning samt se till att församlingen får ta ställning innan beslut fattas i bolaget i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars större vikt. Det är styrelsen som anställer och entledigar verkställande direktör.

Styrelsen företräder bolaget och tecknar dess firma (jämför nedan under verkställande direktör). Styrelsen ska se till att det finns tillfredsställande kontroll av att bolaget följer de regler som gäller för bolagets verksamhet.

Styrelsen ska fortlöpande följa upp och utvärdera bolagets verksamhet mot kyrkans värdegrund och församlingens ändamål med verksamheten och de mål och riktlinjer som har fastställts.

Vid behov ska styrelsen inom ramen för ägarens riktlinjer utvärdera och revidera bolagets strategier och mål.

Styrelsen ska se till att kontrollen över bolagets ekonomiska situation är tillfredsställande, att bolagets riskexponering är väl avvägd, att redovisning och finansförvaltning håller hög kvalitet och kontrolleras på ett betryggande sätt samt att bolaget har god intern kontroll.

Styrelsen ska se till att erforderliga riktlinjer fastställs för bolagets uppträdande i etiskt hänseende gentemot anställda, kunder, leverantörer och det omgivande samhället i övrigt.

Styrelsen ska årligen utvärdera sitt eget arbete. Utvärderingen ska minst omfatta om styrelsen saknar någon kompetens för att kunna utföra sina uppgifter, om dess arbetsformer fungerar och om den är organiserad på lämpligt sätt när det gäller eventuell arbetsfördelning.

Styrelsen ska årligen utvärdera verkställande direktörens insatser, varvid endast styrelseledamöterna ska närvara.

3.2 Styrelsens storlek och sammansättning

Styrelsen ska ha en med hänsyn till bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt ändamålsenlig sammansättning, präglad av mångsidighet och bredd avseende ledamöternas kompetens, erfarenhet och bakgrund i övrigt. En jämn könsfördelning i styrelsen ska eftersträvas.

¹ Om samtliga aktieägare är överens kan de fatta beslut utan en bolagsstämma. Det kallas att hålla en bolagsstämma per capsulam och görs i nu aktuellt fall vanligtvis genom ett godkännande av beslutsförslag i efterhand.

Styrelsen kan bestå av förtroendevalda i församlingen eller andra personer. Det avgörande är inte vilka personer som väljs till bolagsstyrelsen, utan att församlingen diskuterar vilka personer eller kompetenser som behövs i bolagsstyrelsen och att processen för att välja styrelse är transparent och demokratisk.

Antalet styrelseledamöter ska framgå av bolagsordningen.

Som framgår ovan (avsnitt 1.4 och 3.4) bör församlingen överväga om kyrkoherden kan ges rollen av att vara styrelseordförande.

3.3 Styrelsens ledamöter

En styrelseledamot är syssloman i förhållande till bolaget. Det innebär att ledamoten är skyldig att ägna uppdraget den tid och omsorg som krävs för att på bästa sätt tillvarata bolagets intresse.

Ny styrelseledamot ska genomgå en introduktionsutbildning om bolaget som styrelseordföranden och ledamoten gemensamt finner lämplig för att ledamoten ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Ledamoten är skyldig att i sitt handlande främja bolagets intresse och kan bli straffrättsligt ansvarig om det kan visas att hon eller han har handlat uppsåtligt eller oaktsamt.

En styrelseledamot ska ha den kunskap om bolagets verksamhet som krävs för att tillsammans med övriga styrelseledamöter kunna bedöma bolagets angelägenheter.

3.4 Styrelsens ordförande

En av ledamöterna i styrelsen ska vara ordförande. Ordföranden har till uppgift att leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter. Det bör framgå av bolagsordningen att ordföranden utses av församlingens beslutande organ. Som framgår av avsnitten 1.4 och 4 bör det noga övervägas i varje enskilt fall vilken roll som kyrkoherden lämpligen behöver få i bolaget för att kunna fullgöra sin uppgift som ledare för all församlingsverksamhet.

3.5 Styrelsens arbetsformer

Styrelsen är ett kollegialt organ där alla ledamöter ska beredas möjlighet att delta i arbetet. Styrelsen får enligt lag inte besluta i ett ärende, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter har fått ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet och tid att sätta sig in i underlaget.

Styrelsen ska besluta om *arbetsordning* för sitt arbete och *instruktion för verkställande direktören*. När ny styrelse tillsatts ska styrelsen göra en noggrann prövning av samtliga instruktioners relevans och aktualitet. Förnyad prövning ska göras varje år, även om ny styrelse inte har tillsatts under året.

De beslutsärenden som ska behandlas på styrelsens sammanträden ska anges tydligt i dagordningen för sammanträdet. Beslutsunderlag och förslag till beslut i ett ärende ska ge en saklig, utförlig och relevant belysning av det ärende beslutet gäller. Styrelseledamot ska begära den kompletterande information som ledamoten anser nödvändig för att styrelsen ska kunna fatta väl underbyggda beslut.

Skriftligt material inför styrelsesammanträde bör normalt skickas till ledamöterna senast en vecka före sammanträdet.

3.6 Rapportering och internkontroll

Styrelsen ansvarar för såväl årlig som löpande verksamhetsrapportering till bolagets aktieägare. Bolagets aktieägare ska i *ägardirektiv* klargöra hur rapporteringen ska ske. Den årliga verksamhetsrapporteringen ska innehålla en redovisning av hur väl bolaget uppfyllt ägarens ändamål med verksamheten.

Styrelsen ansvarar för att bolagets finansiella rapportering sker i överensstämmelse med god redovisningssed.

Styrelsen ska se till att bolaget har god intern kontroll och fortlöpande hålla sig informerad om och utvärdera hur bolagets system för intern kontroll fungerar.

4 Verkställande direktör

Verkställande direktören ska enligt 8 kap. 29 § aktiebolagslagen sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Det är också styrelsen som utser och entledigar verkställande direktör efter samråd med församlingen.

Verkställande direktören ska vidare se till att bolagets bokföring och medelsförvaltning sköts på ett betryggande sätt.

Verkställande direktören får alltid företräda bolaget och teckna dess firma för de uppgifter som hör till hans eller hennes ansvarsområde.

Verkställande direktören ansvarar för att förse styrelsen med den information om bolaget och dess verksamhet samt det underlag i övrigt styrelsen behöver för sitt arbete.

Verkställande direktören ska *leda* bolagets *löpande verksamhet*. Det är verkställande direktören som har det direkta ansvaret för att stämmans och styrelsens beslut verkställs. Eftersom verkställande direktören är syssloman i förhållande till bolaget är hon eller han skyldig att ägna uppdraget den tid och omsorg som krävs för att på bästa sätt tillvarata bolagets intresse.

Som framgår ovan (avsnitt 1.4) finns det fördelar med att utse kyrkoherden till verkställande direktör eftersom kyrkoherden då utövar den direkta ledningen över verksamheten. Samtidigt kan det medföra en risk för att kyrkoherden får en orimlig arbetssituation och förlorar det övergripande perspektivet på såväl församlingens som bolagets verksamhet. Det finns även en risk för att kyrkoherden riskerar att betraktas eller uppfattas som jävig. Det viktiga är att församlingen noga analyserar frågan om dessa två roller är lämpliga att förena utifrån de lokala förutsättningarna. Ett alternativ som också kan ge kyrkoherden den insyn i bolaget som kyrkoherden behöver ha för att kunna fullgöra sitt ledningsansvar i församlingen, är att i stället låta kyrkoherden vara styrelseordförande.

5 Revision

5.1 Auktoriserad revisor

För att säkerställa insyn i, och förtroende för, den verksamhet som bedrivs i ett aktiebolag som har bildats av en församling bör det framgå av bolagsordningen att auktoriserad revisor ska utses.

Bolagets revisor utses av bolagsstämman (se dock nedan beträffande lekmannarevisorer).

Bolagets revisor ska i den utsträckning som följer av god revisionssed granska räkenskaperna och styrelsens och verkställande direktörens förvaltning.

Av 48 kap. 2 § tredje stycket kyrkoordningen följer att den auktoriserade revisor som utses för att granska församlingens eller pastoratets verksamhet även ska utses till revisor i eventuella dotterföretag, i vilket helägda bolag inräknas.

5.2 Lekmannarevisorer

I bolag som ägs av en församling bör även en eller flera lekmannarevisorer utses. Detta för att komplettera den ordinarie revisionen som i första hand är inriktad på förvaltningen (förvaltningsrevision) och redovisningen (räkenskapsrevision).

Lekmannarevisorerna ska utses av församlingens beslutande organ och anmälas på bolagsstämman. De bör normalt utses bland ledamöterna i den kyrkliga revisionen för att skapa en helhetsbild av församlingens verksamhet.

I delägda bolag ska församlingen komma överens med övriga aktieägare hur lekmannarevisorer ska utses.

Bolagets lekmannarevisorer ska, i den utsträckning som följer av god sed för lekmannarevisorer, granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

6 Stiftens tillsyn över bolagsverksamhet

Utöver den bolagsrättsliga revisionen står all verksamhet i kyrkan under kyrklig tillsyn som utövas av stiftet. Stiftets tillsyn är inriktad på församlingen, men omfattar indirekt också verksamhet som en församling bedriver i ett bolag. Församlingen är därför på kyrkorättslig grund skyldig att se till att stiftet kan utöva sin tillsyn även för den verksamhet som församlingen bedriver i ett bolag.

Näringsverksamhet som församling bedriver ska anges i *församlingsinstruktionens pastoral program*. Vilka uppgifter om församlingsägda bolags ändamål och verksamhet som ska inkluderas i församlingsinstruktionens skrivningar blir upp till stiftet att komma fram till i dialog med församlingar och pastorat. För församling som avser att starta begravningsbyråverksamhet vill kyrkostyrelsen också peka på de redskap för tillsyn av begravningsverksamheten som utgörs av begravningsriktlinjerna och – för den grundläggande uppgiften – *begravningspastoralen*. För församlingar som avser att starta begravningsbyrå behöver samtliga dessa dokument aktualiseras och utvecklas.

För att stiftet ska kunna fullgöra sin tillsynsuppgift måste stiftet få den information om bolagsverksamheten som behövs för detta. Församlingen ska därför se till att det i bolagsordningen tas in en bestämmelse som ger stiftet *rätt att ta del av handlingar* i bolaget som behövs för att stiftet ska kunna utöva sin tillsyn.

Stiftet behöver också vara tillförsäkrad en möjlighet att få genomslag för eventuella påpekanden som berör bolagsverksamheten. Församlingen ska därför, i egenskap av aktieägare, på bolagsstämman rösta för att sådant ska rättas till som stiftet har anmärkt på inom ramen för sin tillsyn och ge bolagets styrelse i uppdrag att vidta behövliga åtgärder för att åstadkomma detta. Om församlingen på detta sätt ger bolagsstyrelsen i uppdrag att åtgärda påpekanden från stiftet har styrelseledamöterna en skyldighet – som ytterst är *skadeståndssanktionerad* – att verkställa detta enligt 8 kap. 41 § andra stycket. aktiebolagslagen.

Så länge en församling är ensam aktieägare i ett aktiebolag kan bolagsstämma dessutom genomföras *per capsulam*, det vill säga genom upprättande av ett protokoll. Detta innebär att eventuella beslut om åtgärder som behöver vidtas för att åstadkomma det stiftet har påtalat kan tas tämligen snabbt. Om en församling äger ett aktiebolag tillsammans med aktieägare som inte är församlingar blir frågan om genomförande av åtgärder mer komplicerad, dels eftersom hänsyn då måste tas till övriga aktieägars intressen, dels eftersom bolagsstämma inte kan genomföras *per capsulam* utan övriga aktieägars samtycke.

Ändamålen med tillsynsreglerna i kyrkoordningen bör alltså kunna uppfyllas genom att:

1. församlingen anger i *församlingsinstruktionen* att den bedriver verksamhet i bolagsform,
2. församlingen, i egenskap av aktieägare, genom reglering i bolagsordning eller aktieägardirektiv säkerställer att *stiftet får den information* om bolaget som behövs för att utöva tillsynen, och
3. församlingen, i egenskap av aktieägare, på bolagsstämman ser till att *stiftets synpunkter* på verksamheten *beaktas* i bolagsverksamheten.

7 Offentlighet

Av grundläggande betydelse för öppenhet, demokratiska arbetsformer och trovärdighet är att enskilda församlingsbor, media och andra aktörer så långt det är möjligt får samma insyn i verksamhet som bedrivs i ett bolag som ägs av en församling, som i församlingen.

En församling ska därför se till att regler som, så långt det är möjligt, ger samma möjlighet till insyn i ett församlingens bolag som i församlingen, tas in i bolagsordningen. Detta innebär att var och en som så önskar som huvudregel ska kunna få ta del även av handlingar i bolaget, dock med de begränsningar som följer av 54 kap. i kyrkoordningen

Bolagsordning för aktiebolag med en församling som ägare

§ 1 Företagsnamn

Aktiebolagets firma är [xx AB].

§ 2 Säte

Styrelsen har sitt säte i [xx] (län), [xx] (kommun).

§ 3 Syftet med verksamheten

Aktiebolaget ska med sin verksamhet främja [xx] församlings verksamhet genom att [xx].¹

Aktiebolaget ska inte drivas i vinstsyfte.

I aktiebolagets verksamhet ska Svenska kyrkans grundläggande värderingar beaktas.

§ 4 Offentlighet

I aktiebolagets verksamhet ska en motsvarande offentlighetsprincip tillämpas som gäller för annan verksamhet i församlingen enligt kyrkoordningen.

§ 5 Verksamhet

Aktiebolaget ska bedriva [xx].²

§ 6 Aktiekapital

Aktiekapitalet ska vara lägst [xx] kronor och högst [xx] kronor.³

§ 7 Antal aktier

Lägst [xx] aktier och högst [xx] aktier.

§ 8 Styrelse

Styrelsen ska bestå av lägst [xx] och högst [xx] styrelseledamöter med lägst [xx] och högst [xx] styrelsesuppleanter.

Styrelseledamöterna och styrelsesuppleanterna samt styrelseordföranden väljs av kyrkofullmäktige i [xx] församling och anmäls varje år på den bolagsstämma som utgör aktiebolagets årsstämma. Styrelseledamöterna och styrelsesuppleanter väljs för perioden från det att val anmälts till dess att nya val anmäls.

§ 9 Revisorer

För granskning av aktiebolagets årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning utses [en eller två] revisorer och [en eller två] revisorssuppleant.⁴

§ 10 Lekmannarevisorer

För granskning av ändamålsenligheten i aktiebolagets verksamhet väljs två lekmannarevisorer och två suppleanter för lekmannarevisorerna.

Lekmannarevisorerna och suppleanter för lekmannarevisorerna väljs av kyrkofullmäktige i [xx] församling och anmäls varje år på den bolagsstämma som utgör aktiebolagets årsstämma. Lekmannarevisorer och suppleanter för lekmannarevisorerna väljs för perioden från det att val anmäls till dess att nya val anmäls.

¹ Här kan syftet med verksamheten preciseras.

² Verksamhetsföremålet bör preciseras så att det blir så konkret som möjligt, för att undvika kompetensöverskridanden.

³ Aktiekapital och antal aktier kan bestämmas till ett absolut tal, lägst 25 000 kr i aktiekapital, eller till ett lägsta och högsta tal som förhåller sig som mest 1:4, d.v.s. lägst 25 000 kr och högst 100 000 kr i aktiekapital.

⁴ Revisor ska alltid utses av bolagsstämman. Revisorer väljs vanligtvis för en fyraårig mandatperiod.

§ 11 Kallelse

Kallelse till bolagsstämma ska skickas till aktieägarna via e-post eller brev tidigast sex och senast två veckor före bolagsstämman.

§ 12 Ärenden på årsstämman

På årsstämman ska följande ärenden behandlas.

1. Val av ordförande.
2. Upprättande och godkännande av röstlängd.
3. Val av en eller två justeringsmän.
4. Prövande av om stämman blivit behörigen sammankallad.
5. Godkännande av dagordning.
6. Framläggande av årsredovisningen och revisionsberättelsen.
7. Beslut om följande.
 - a) Fastställande av resultaträkningen och balansräkningen.
 - b) Disposition av aktiebolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen.
 - c) Ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören när sådan förekommer.
8. Fastställande av arvoden till styrelsen och i vissa fall revisorerna.
9. Anmälan av förrättat val till styrelsen och till lekmannarevisor och suppleant för lekmannarevisor.
10. I vissa fall val av revisorer och revisorssuppleanter.
11. Annat ärende, som ska tas upp på stämman enligt aktiebolagslagen (2005:551) eller bolagsordningen.

§ 13 Godkännande av beslut

Beslut i aktiebolagets verksamhet som är av större vikt eller principiell beskaffenhet ska godkännas av kyrkofullmäktige i [xx] församling innan de verkställs.⁵

§ 14 Räkenskapsår

Aktiebolagets räkenskapsår ska vara 1 januari–31 december.

§ 15 Upplösning

Om aktiebolaget upplöses ska kvarstående medel tillfalla aktieägaren.

⁵ Församlingen kan ges kompetens att godkänna beslut, men inte att fatta beslut i bolagets ställe. Det senare måste ske genom ägardirektiv via bolagsstämman.

Bolagsordning för aktiebolag med flera församlingar som ägare¹

§ 1 Företagsnamn

Aktiebolagets firma är [xx AB].

§ 2 Säte

Styrelsen har sitt säte i [xx] (län), [xx] (kommun).

§ 3 Syftet med verksamheten

Aktiebolaget ska med sin verksamhet främja [xx] församlingars verksamhet genom att [xx].
Aktiebolaget ska inte drivas i vinstsyfte.

I aktiebolagets verksamhet ska Svenska kyrkans grundläggande värderingar beaktas.

§ 4 Offentlighet

I aktiebolagets verksamhet ska en motsvarande offentlighetsprincip tillämpas som gäller för annan verksamhet i församlingarna enligt kyrkoordningen.

§ 5 Verksamhet

Aktiebolaget ska bedriva [xx].

§ 6 Aktiekapital

Aktiekapitalet ska vara lägst [xx] kronor och högst [xx] kronor.

§ 7 Antal aktier

Lägst [xx] aktier och högst [xx] aktier.

§ 8 Styrelse

Styrelsen ska bestå av lägst [xx] och högst [xx] styrelseledamöter med lägst [xx] och högst [xx] styrelsesuppleanter.

[Antal] styrelseledamöter och styrelsesuppleanter väljs av vardera kyrkofullmäktige i [xx] församling och anmäls varje år på den bolagsstämma som utgör aktiebolagets årsstämma. Styrelseledamöter och styrelsesuppleanter väljs för perioden från det att val anmäls till dess att nya val anmäls.

Styrelseordföranden väljs av x församling efter samråd med y församling/Styrelseordföranden väljs av x församling och y församling i samråd.²

§ 9 Revisorer

För granskning av aktiebolagets årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning utses [en eller två] revisor och [en eller två] revisorssuppleant.

§ 10 Lekmannarevisorer

För granskning av ändamålsenligheten i aktiebolagets verksamhet väljs [antal] lekmannarevisorer och [antal] suppleanter för lekmannarevisorerna.

En lekmannarevisor och en suppleant för lekmannarevisorer väljs av vardera kyrkofullmäktige i [xx] församling och anmäls varje år på den bolagsstämma som utgör aktiebolagets årsstämma.
Lekmannarevisorer och suppleanter för lekmannarevisorerna väljs för perioden från det att val anmäls till dess att nya val anmäls.

§ 11 Kallelse

Kallelse till bolagsstämma ska skickas till aktieägarna via e-post eller brev tidigast sex och senast två veckor före bolagsstämman.

¹ Denna variant kan användas som utgångspunkt också när någon aktör utanför Svenska kyrkan är aktieägare.

² I det första alternativet har x församling ett bestämmande inflytande medan det andra avser jämbördiga aktieägare.

§ 12 Ärenden på årsstämman

På årsstämman ska följande ärenden behandlas.

1. Val av ordförande.
2. Upprättande och godkännande av röstlängd.
3. Val av en eller två justeringsmän.
4. Prövande av om stämman blivit behörigen sammankallad.
5. Godkännande av dagordning.
6. Framläggande av årsredovisningen och revisionsberättelsen.
7. Beslut om följande.
 - d) Fastställande av resultaträkningen och balansräkningen.
 - e) Disposition av aktiebolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen.
 - f) Ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören när sådan förekommer.
8. Fastställande av arvoden till styrelsen och i vissa fall revisorerna.
9. Anmälan av förrättat val till styrelsen och till lekmannarevisor och suppleant för lekmannarevisor.
10. I vissa fall val av revisorer och revisorssuppleanter.
11. Annat ärende, som ska tas upp på stämman enligt aktiebolagslagen (2005:551) eller bolagsordningen.

§ 13 Godkännande av beslut

Beslut i aktiebolagets verksamhet som är av större vikt eller principiell beskaffenhet ska godkännas av kyrkofullmäktige i [xx] församling innan de verkställs.³

§ 14 Räkenskapsår

Aktiebolagets räkenskapsår ska vara 1 januari–31 december.

§ 15 Hembud

Har en aktie övergått från en aktieägare till en person som inte är aktieägare i bolaget har övriga aktieägare rätt att lösa aktien. Lösningrätten ska kunna utnyttjas även för ett mindre antal aktier än erbjudandet omfattar. Den nye ägaren av aktien ska genast skriftligen anmäla övergången till aktiebolagets styrelse. Han ska också visa på vilket sätt han har fått äganderätt till aktien. När anmälan om en akties övergång har gjorts ska styrelsen genast skriftligen meddela detta till varje lösningsberättigad vars postadress är känd för aktiebolaget. Styrelsen ska uppmana de lösningsberättigade att skriftligen framställa lösningsanspråk hos aktiebolaget, senast inom två månader räknat från anmälan hos styrelsen om övergången.

Anmäler sig fler än en lösningsberättigad ska samtliga aktier så långt det är möjligt fördelas mellan de lösningsberättigade i förhållande till deras tidigare innehav av aktier i aktiebolaget. Återstående aktier fördelas genom lottning av aktiebolagets styrelse eller, om någon lösningsberättigad begär det, av notarius publicus.

Har en aktie som är underkastad lösningrätt överlåtits mot vederlag ska lösenbeloppet motsvara vederlaget om inte särskilda skäl föranleder annat. Lösenbeloppet ska erläggas inom en månad från den tidpunkt lösenbeloppet blev bestämt.

Talan i en fråga om hembud måste väckas inom två månader från den dag då lösningsanspråket framställdes hos aktiebolaget.

§ 16 Upplösning

Om aktiebolaget upplöses ska kvarstående medel fördelas mellan aktieägare i förhållande till deras aktieinnehav.

³ När det finns flera ägare är det viktigt att denna bolagsordning följs upp med en tvistlösningsmekanism i aktieägaravtal, för att undvika handlingsförlamning.

Aktieägardirektiv

Aktieägardirektiv bör formuleras i varje enskilt fall. De kan vara generella och gäller då vanligen för längre tid, ungefär som en precisering av bolagsordningen, eller specifika och gäller då vanligen en enskild fråga.

Ett generellt aktieägardirektiv kan innehålla:

Ägardirektivets syfte och principer för bolagsstyrning

Församlingens roll som aktiv ägare innebär bland annat att löpande utvärdera verksamheten och verksamhetsformen, bolagets strategier och mål, hur dessa överensstämmer övrig verksamhet samt hur bolagsverksamheten sköts av bolagsstyrelse och bolagsledning.

För att det ska finnas skäl att bedriva bolagsverksamhet krävs att verksamheten, tillsammans med övrig verksamhet, direkt eller indirekt främjar församlingens verksamhet. Det är därför naturligt att bolagsverksamheten ska samordnas med övrig verksamhet så långt det är möjligt och lämpligt.

I detta ägardirektiv tydliggörs ansvar och roller mellan församlingen och bolaget.

Församlingen

Församlingen är ägare av bolaget.

Ledamot i beslutande organ i församlingen har rätt att närvara vid bolagsstämmor i bolaget och har rätt att, inom ramen för den upplysningsplikt som åligger bolagsstyrelsen och VD, ställa frågor.

Församlingens godkännande

Bolagsstyrelsen ska inhämta församlingens godkännande innan beslut om vissa åtgärder fattas.

Exempel på frågor där församlingens godkännande ska inhämtas:

- Ändring av bolagsordningen, innebärande exempelvis ändring av ändamålet för bolagets verksamhet
- Ändring av aktiekapitalet
- Fusion av företag
- Förvärv eller bildande av indirekt ägda bolag oavsett värde
- Förvärv av aktier eller andelar i ett annat bolag
- Bildande av stiftelse
- Förvärv eller försäljning av fastighet av sådan omfattning att det påverkar bolagets långsiktiga ekonomi
- Införande och ändring av avgiftstaxor
- Strategiska investeringar som innebär ny inriktning för bolaget eller start av verksamhet inom nytt affärs- eller verksamhetsområde
- Större investeringar som väsentligt påverkar bolagets eller församlingens ekonomi och/eller medför ökad risk
- Övriga frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt

Varje ärendes karaktär ska prövas av bolagsstyrelsen. Om tveksamhet uppstår huruvida frågan är av sådan beskaffenhet att församlingens godkännande ska inhämtas, ska den underställas församlingen.

Bolagets skyldigheter gentemot församlingen

Det åligger bolaget att utan dröjsmål se till att följande handlingar kommer församlingen tillhanda:

- Protokoll från bolagsstämma
- Protokoll samt beslutsunderlag från styrelsesammanträde
- Bolagets årsredovisning
- Revisionsberättelse
- Affärsplan
- Övriga av församlingen begärda handlingar

Bolagsstyrelsen är skyldig att förhålla sig till av församlingen beslutade anvisningar och riktlinjer med mera som berör bolagets verksamhet.

Verkställande direktörs anställning, lön och övriga förmåner

Bolagsstyrelsen ska samråda med församlingen innan verkställande direktör anställs samt beträffande lön och andra förmåner till verkställande direktör.

Bolagets styrelse

Bolagsstyrelsens ansvar för bolagets organisation och arbetsfördelning dels inom bolagsstyrelsen, dels mellan bolagsstyrelse och verkställande direktör framgår av 8 kap 4–7 §§ ABL. Styrelsen ska årligen utvärdera sitt eget arbete. Utvärderingen ska minst omfatta om bolagsstyrelsen saknar någon kompetens för att kunna utföra sina uppgifter, om dess arbetsformer fungerar och om den är organiserad på lämpligt sätt när det gäller eventuell arbetsfördelning. Om bolagsstyrelsen kommer fram till att det finns brister som behöver åtgärdas ska bolagsstyrelsen åtgärda bristerna eller underrätta församlingen om dessa.

Bolagsstyrelsen ska årligen utvärdera verkställande direktörens insatser, varvid endast styrelseledamöterna ska närvara.

Arbetstagarrepresentation i styrelsen

Varje bolagsstyrelse bör söka en överenskommelse med de lokala fackliga organisationerna innebärande att de fackliga organisationerna avstår från formella styrelseposter och istället ges möjlighet att närvara med yttranderätt och förslagsrätt vid sammanträden.

Stiftens tillsyn

Bolaget ska på begäran av stiftet ställa sådana handlingar som stiftet begär till dess förfogande samt även i övrigt, till exempel genom att svara på frågor, medverka till att stiftet kan fullgöra sin tillsyn.

Aktieägaravtal

Ett aktieägaravtal kan innehålla:

Ägande

- Vilka ägare som finns i bolaget och vilka som är parter i avtalet.
- Parternas avsikter för bolaget på sikt och eventuella förtydliganden av syfte och verksamhetsföremål.
- Om aktierna får överlåtas.
- Om aktierna måste överlåtas vid något tillfälle, till exempel om en part avvecklas eller går i konkurs.
- Vilka regler som ska gälla vid aktieöverlåtelse, till exempel hembud.
- Om en ny ägare ska erbjudas att ingå i aktieägaravtalet och om överlåtelse av aktier får ske utan att den tilltänkte ägaren accepterat att ingå i aktieägaravtalet.

Beslutsfattande

- Vem som ska föreslå styrelseledamöter, revisorer, lekmannarevisorer, ordförande och vice ordförande i styrelsen respektive hur verkställande direktör ska utses, till exempel om det ska föregås av samråd.
- Om enighet ska föreligga mellan parterna i vissa frågor innan beslut fattas.
- Former för samverkan och samråd mellan ägarna.

Kapitalfrågor

- Hur vinst ska fördelas och underskott täckas.
- I vilken utsträckning ägarna ska bistå med kapitaltillskott till verksamheten efter det att den påbörjats.

Sanktioner

- Om aktieägaravtalet ska ha någon form av sanktioner, till exempel vitesklausuler.

Arbetsordning för styrelsen

Det är lämpligt – men numera inte alltid nödvändigt – att det finns en arbetsordning i ett aktiebolag. Arbetsordningen bör fastställas efter varje styrelseval.

Arbetsordningen kan bland annat innehålla följande:

Styrelsen

Alla styrelseledamöter är skyldiga att sätta sig in i och kontrollera allt styrelsearbete oberoende av om någon ledamot har fått särskilt i uppdrag att hålla i något område.

Ordföranden har ansvar för att följande frågor sköts enligt aktiebolagslagen och bolagsordningen:

- Utfärda kallelser till och upprätta förslag till dagordning för styrelsens sammanträden.
- Se till att samtliga ärenden slutgiltigt behandlas på sammanträdena.
- Justera de sammanträdesprotokoll som någon annan än ordföranden har upprättat.
- Kontrollera att föreskrifterna i bolagsordningen och som ges av bolagsstämman följs vid styrelsens arbete.
- Se till att kallelser till bolagsstämman skickas på det sätt som är föreskrivet i bolagsordningen.

Om annan arbetsfördelning ska gälla, ska den antecknas här.

Suppleanter

Suppleanter har rätt att närvara vid alla styrelsemöten och ska alltid kallas till alla styrelsemöten. Suppleanter tjänstgör i följande ordning: [nomineringsgruppsvis eller på annat sätt].

En suppleant har rätt att få samma underlag som övriga ledamöter.

Kallelser

Bolagets vd och samtliga styrelseledamöter ska kallas till samtliga styrelsemöten. Kallelsen ska innehålla ett förslag till dagordning för sammanträdet. Ledamoten ska samtidigt med kallelsen få med ett tillräckligt beslutsunderlag för varje ärende. Ordföranden ska se till att kallelsen är varje styrelseledamot tillhanda tio dagar före styrelsesammanträdet.

Vid ett extra styrelsemöte får kallelsetider vara kortare om styrelsen ska behandla ett brådskande ärende.

Ekonomirapporter

Styrelsens ansvar för bolagets ekonomi kräver att styrelsen får fortlöpande information om bolagets ekonomi. Vilken information som ska finnas med och när rapporterna ska lämnas framgår av den instruktion om ekonomirapportering som styrelsen upprättar och lämnar till VD.

VD-instruktion

VD-instruktionen är en del av VD:s anställningsavtal och får därför inte handläggas av honom eller henne.

En VD-instruktion kan omfatta det följande:

VD:s uppgifter

VD ansvarar för den löpande förvaltningen i bolaget. Det innebär bland annat att vd är skyldig att se till att bolagets bokföring sköts enligt god redovisningssed. Det bör framgå vad som hör till VD:s uppgifter att besluta om [xx]. Därutöver ska VD utföra de uppgifter som styrelsen beslutar om. VD är skyldig att följa de närmare direktiv som framgår av styrelsens beslut.

Osedvanlig beskaffenhet

VD får inte fatta beslut om avtal som är av osedvanlig beskaffenhet för företaget. Det är till exempel att fatta beslut om uthyrning eller ändringar av företagets lokaler, eller att bevilja lån eller ingå andra avtal som inte ingår i bolagets verksamhet. Vid osäkerhet om en fråga är av osedvanlig beskaffenhet eller inte ska VD alltid rådfråga styrelsen.

Ekonomisk rapportering

I VD-instruktionen bör det framgå hur VD ska sköta ekonomisk rapportering till styrelsen.